

บทนำ

การเขียนงานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในอินเดียนั้น แบ่งกว้าง ๆ เป็น 2 ประเภท คือ งานเขียนประวัติศาสตร์แบบจารีตที่ได้รับอิทธิพลความเชื่อทางศาสนาไม่ว่าจะเป็นศาสนาที่มีแหล่งกำเนิดในอินเดียเอง ได้แก่ ฮินดู พุทธ และเชน หรือศาสนาที่มีแหล่งกำเนิดนอกอินเดียหากเข้ามาแพร่หลายในอินเดีย คืออิสลาม ส่วนอีกประเภทหนึ่งเป็นงานเขียนประวัติศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลตะวันตกในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา

การศึกษาประวัติศาสตร์นิพนธ์อินเดียที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นการศึกษาขั้นเบื้องต้น เพื่อปูพื้นความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจเพื่อจะได้ค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป เนื้อหาครอบคลุมทั้งงานเขียนตามจารีตดั้งเดิมของอินเดียและงานเขียนประวัติศาสตร์ตามแนวตะวันตกจนถึง ค.ศ. 1946 ก่อนที่อินเดียจะได้รับเอกราชจากอังกฤษใน ค.ศ. 1947

บทแรก เริ่มต้นตั้งแต่งานเขียนที่ได้รับอิทธิพลศาสนาฮินดู โดยเน้นที่วรรณคดีภาษาสันสกฤตประเภทอิติहाสะ โดยเฉพาะปุราณะ และงานชีวประวัติ ตลอดจนพิเคราะห์พงศาวดารแคชเมียร์ที่สืบทอดการเขียนแบบปุราณะ ผสมผสานกับวิธีการใหม่อันเป็นแบบอย่างแก่งานรุ่นหลังต่อมา

บทที่ 2 ศึกษาการเขียนประวัติศาสตร์ในวรรณคดีภาษาสันสกฤต บาลี และสิงหล ที่ได้รับอิทธิพลพุทธศาสนา มุ่งวิเคราะห์ **มหาวงศ์** พงศาวดารลังกาซึ่งสืบทอดขนบการเขียนประวัติศาสตร์ตามจารีตพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องยาวนาน

บทที่ 3 พิจารณาการเขียนประวัติศาสตร์อินเดียในสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาอิสลาม ทั้งนี้ ปูพื้นฐานเกี่ยวกับจารีตการเขียนประวัติศาสตร์ตามแนวทางอิสลามโดยทั่วไปก่อนที่จะวิเคราะห์งานเขียนประวัติศาสตร์อินเดียสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 16-17 เมื่อราชวงศ์มุสลิมเรืองอำนาจในตอนเหนือของอินเดีย

บทที่ 4 นำเสนอการเขียนประวัติศาสตร์อินเดียในสมัยอาณานิคมที่ได้รับแนวคิดจากตะวันตก นับจากงานเขียนของเจมส์ มิลล์ ในระยะต้นๆ ของคริสต์ศตวรรษที่ 19 มาจนถึงวิเคราะห์งานเขียนประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์อินเดียเองที่ได้รับอิทธิพลกระแสชาตินิยมอย่างเด่นชัดในครั้งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20

ส่วนบทส่งท้ายนั้น กล่าวถึงแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินเดียหลัง ค.ศ. 1947 อย่างสังเขป เพื่อให้เห็นถึงความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์นิพนธ์อินเดีย

ก่อนที่จะเข้าเรื่องประวัติศาสตร์นิพนธ์อินเดียก่อน ค.ศ. 1947 ขออธิบายถึงการแบ่งยุคสมัยของประวัติศาสตร์อินเดียแต่พอสังเขป ประวัติศาสตร์อินเดียที่ศึกษากันในทุกวันนี้ แบ่งยุคสมัยอย่างกว้างๆ เป็น 3 ช่วงเลียนแบบประวัติศาสตร์สากล ได้แก่

ยุคโบราณ ซึ่งมีระยะเวลายาวนานมาก แต่เดิมกำหนดให้เริ่มต้นที่สมัยพระเวท คือประมาณ 1,200 ปีก่อนคริสตกาล เมื่อพวกอารยันเข้ามาในอินเดีย และมีคัมภีร์พระเวทเป็นหลักฐานสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ แต่เมื่อความรู้ทางประวัติศาสตร์เพิ่มพูนขึ้นจากการขุดค้นทางโบราณคดี พบอารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุที่เก่าแก่กว่า ยุคโบราณจึง

เปลี่ยนไปเริ่มต้นตั้งแต่สมัยอารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ เมื่อประมาณ 2,000 ปีก่อนคริสตกาล ยุคโบราณสืบเนื่องมาจนถึงสมัยที่พวกมุสลิมเตอร์กเข้ามาโจมตีทางเหนือของอินเดียประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 11 และ 12 จึงถือว่าสิ้นสุดลง

ยุคกลาง คือ ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 13 เมื่อพวกมุสลิมเตอร์กได้ครองอำนาจในอินเดียตอนเหนือ ตั้งราชวงศ์ต่างๆ ซึ่งมีศูนย์กลางการปกครองที่เดลี จนถึงสมัยราชวงศ์มุซัลที่แย่งชิงความเป็นใหญ่จากสุลต่านแห่งเดลี และสร้างจักรวรรดิมุสลิมขึ้นในอินเดีย

ยุคใหม่ ระยะเวลาสั้นกว่ายุคอื่น เริ่มเมื่ออังกฤษมีอำนาจในอินเดีย ตั้งแต่ประมาณกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 จนมาถึงการได้เอกราช ใน ค.ศ. 1947 ส่วนเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นหลังจาก ค.ศ. 1947 นั้น นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ร่วมสมัยที่ยังต้องคอยเวลาให้ข้อมูลหลักฐานต่างๆเปิดเผยและความมีส่วนได้ส่วนเสียของบุคคลต่างๆ ตกผลึกเสียก่อนที่จะศึกษาวิจัยได้อย่างเที่ยงธรรม

นักประวัติศาสตร์บางคนมองว่า ยุคโบราณคือสมัยฮินดู ยุคกลางคือสมัยมุสลิม และยุคใหม่คือสมัยอังกฤษ แต่ในความเป็นจริง ในแต่ละยุคแต่ละสมัย พัฒนาการทางการเมือง สังคม วัฒนธรรมของแวนแคว้นหรือรัฐต่างๆในอินเดีย ก็ไม่ได้ถูกครอบงำด้วยฮินดู มุสลิม หรืออังกฤษไปเสียทั้งหมด ในสมัยยุคโบราณ ตั้งแต่ 500 ปีก่อนคริสตกาลเป็นต้นมา แวนแคว้นต่างๆในอินเดียก็ได้รับอิทธิพลของศาสนาพุทธและศาสนาเชนไม่น้อย อีกทั้งความเป็นฮินดูที่ปรากฏในสมัยหลังนั้นก็ใช้เวลาหลายศตวรรษกว่าที่จะลจกรลึกลงและแผ่ขยายไปทั่วดินแดนอนุทวีปอินเดีย ในสมัยยุคกลาง ที่พวกมุสลิมมีอำนาจมากในอินเดีย แต่ก็ยังมีรัฐหรืออาณาจักรฮินดูอีกหลายแห่งที่สืบสานวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อของฮินดูต่อมาจนถึงสมัยใหม่ ในสมัยนี้ แม้ศาสนาพุทธจะเสื่อมลงไปในอินเดียตอนเหนือ แต่ในเนปาล บางรัฐในอินเดียใต้และในศรีลังกา ศาสนาพุทธก็ยังคงสืบทอดต่อมาจนเมื่ออังกฤษเข้ามาปกครอง

งานเขียนประวัติศาสตร์แบบจาริตที่จะกล่าวต่อไปในบทที่ 1-3 จะอยู่ในช่วงยุคโบราณและยุคกลาง ในส่วนยุคโบราณนั้น ย้อนไปได้ถึงยุคพระเวทเท่านั้น เนื่องจากในสมัยอารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุไม่พบหลักฐานลายลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงชนบทการเขียนบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของสังคมสมัยนั้น ส่วนงานเขียนประวัติศาสตร์ในสมัยอาณาจักรมอญจัดอยู่ในช่วงยุคใหม่

คำว่า **อินเดีย** ที่ใช้ในประวัติศาสตร์ก่อน ค.ศ. 1947 ไม่ได้หมายถึงประเทศอินเดียในปัจจุบันนี้ เนื่องจากประเทศอินเดียที่มีขอบเขตพรมแดนเช่นในปัจจุบันเพิ่งเกิดขึ้นเมื่อทศวรรษที่ 1947 โดยทั่วไปคำว่าอินเดียที่ใช้ในทางประวัติศาสตร์ก่อน ค.ศ. 1947 หมายถึง ดินแดนที่อยู่ในอนุทวีปอินเดีย ซึ่งปัจจุบันคือ ประเทศอินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ ศรีลังกา เนปาล และภูฏาน

ข้อถกเถียงเรื่องสำนึกทางประวัติศาสตร์ ของชาวอินเดียโบราณ

มีการกล่าวขานกันมานานแล้วว่า อินเดียโบราณไม่มีสำนึกทางประวัติศาสตร์ ไม่มีการเขียนทางประวัติศาสตร์อย่างแท้จริง **อัลบิรูนี** (Alberuni) นักประวัติศาสตร์มุสลิมในคริสต์ศตวรรษที่ 11 เป็นคนแรกๆ ที่วิจารณ์ว่า ชาวฮินดูไม่ได้ใส่ใจในลำดับเวลาทางประวัติศาสตร์ของสิ่งต่างๆ สะท้อนในเรื่องช่วงปีการครองราชย์ของกษัตริย์ราชวงศ์ต่างๆ และยังกล่าวต่อไปด้วยว่า ถ้าพวกฮินดูถูกชักจูงเข้า เมื่อไม่รู้ว่าจะตอบว่าอะไร ก็ไปดไปตามเรื่อง¹

¹ G.P. Singh, **Ancient Indian Historiography Sources and Interpretations**, (New Delhi: D.K. Printworld (P) Ltd., 2003), p. 161. อัลบิรูนี (ค.ศ. 973-1048) เข้ามาในอินเดียในช่วงเดียวกับที่สุลต่านมะห์มูดแห่งฆซนเข้ามาบุกรุกอินเดียตอนเหนือ เขาเรียนภาษาสันสกฤต และวรรณคดีต่างๆ เรียบเรียงเรื่อง Takhik-i-Hind (An Enquiring Into India) ใน ค.ศ. 1030

นักวิชาการชาวอังกฤษในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เมื่อเริ่มการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นิพนธ์อินเดียโบราณก็มุ่งค้นคว้าไปที่วรรณคดีภาษาสันสกฤตที่เกี่ยวข้องกับศาสนาฮินดู เพื่อหางานเขียนที่เล่าเรื่องประวัติศาสตร์ของอินเดีย เพราะมีความเชื่อเสียแล้วว่าอารยธรรมฮินดูและภาษาสันสกฤตเทียบเท่ากับอารยธรรมอินเดีย โดยละเลยการศึกษางานเขียนภาษาอื่นๆ เช่น บาลี หรือปรากฤต และได้พิจารณาวรรณคดีทางศาสนาพุทธและเชน แม้แต่งานเขียนภาษาเปอร์เซียของชาวมุสลิมในอินเดียในสมัยสุลต่านแห่งเดลี หรือสมัยมุขัล พวกเขาก็ไม่สนใจที่จะนำมาค้นคว้าเนื่องจากคิดว่าเป็นงานเขียนของชาวต่างชาติ ทั้งๆที่ในงานเขียนเหล่านั้นมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการเมืองและสังคมอินเดียสมัยก่อนโดยตรง

หลังจากพิจารณาศึกษาแต่เฉพาะงานภาษาสันสกฤตแล้ว นักวิชาการชาวอังกฤษรีบด่วนสรุปว่า ในบรรดาวรรณคดีโบราณของอินเดีย นั้น ไม่มีงานใดที่จะจัดว่าเป็นงานประวัติศาสตร์ได้เลย พวกเขาเห็นว่าประวัติศาสตร์เป็นจุดอ่อนในวรรณคดีอินเดีย ชาวอินเดียโบราณปราศจากสำนึกทางประวัติศาสตร์ พวกพราหมณ์ผู้มีความรู้ อ่านเขียนได้ และสืบทอดวิทยาการความรู้ของอินเดียมาแต่โบราณกาลไม่ได้ใส่ใจที่จะบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไว้เลย

พวกนักวิชาการชาวอังกฤษอธิบายว่า ความไม่ใส่ใจในการบันทึกเรื่องประวัติศาสตร์ในหมู่พวกผู้มีความรู้ น่าจะเป็นผลมาจากความเชื่อฮินดูเรื่องวัฏจักรของเวลา ยุคสมัยแต่ละยุคสมัยต่างดำเนินไปเป็นวงกลม เหตุการณ์ต่างๆย่อมซ้ำรอยเดิม จึงไม่มีเหตุการณ์ใดที่เป็นเหตุการณ์เฉพาะและมีความสำคัญเพียงพอที่จะต้องจดจำไว้ นักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกในสมัยต่อมา และนักประวัติศาสตร์ชาวอินเดียในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่ได้รับอิทธิพลการศึกษาแบบตะวันตกจำนวนไม่น้อยต่างก็เชื่อกันตามนั้นว่า อินเดียสมัยโบราณไม่มีงานเขียนทางประวัติศาสตร์

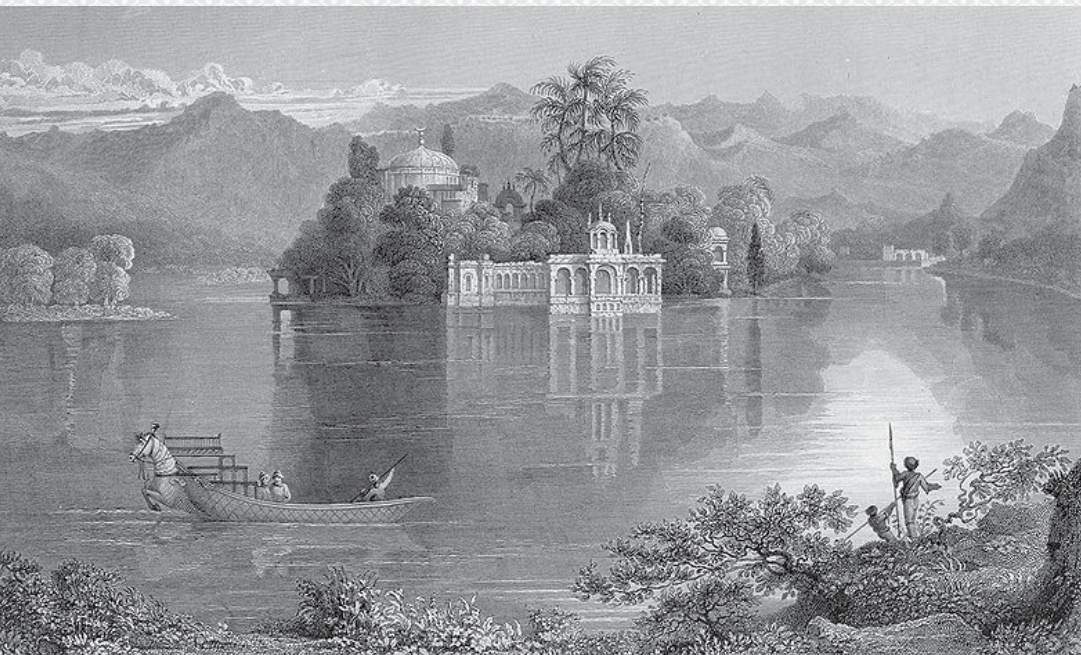
เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ในเมื่อวรรณคดีสันสกฤตที่มีอยู่มากมายนั้นก็มีงานที่บันทึกเรื่องราวในอดีตของสังคมอินเดีย ไม่ว่าจะเป็นปุราณะ หรือ

อัลบิรูนี

โรมิลา ธาปาร์ นักประวัติศาสตร์ผู้มีชื่อเสียง

ภาพวังซัคมณเทียรที่อุทัยบุรี ในบันทึกของเจมส์ ทอด เมื่อ ค.ศ. 1829

มหากาพย์ แต่ทำไมนักวิชาการในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 จึงพากันลงความเห็นว่ายินเดียโบราณไม่มีงานเขียนทางประวัติศาสตร์ ที่เป็นดังนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะด่วนสรุปทั้งที่ยังตรวจค้นวรรณคดีสันสกฤตโบราณ ไม่ได้ครบถ้วน อีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะคนเหล่านั้นใช้คำนิยามของประวัติศาสตร์ตามจารีตตะวันตกของยุคสมัยตนเองมาเป็นเกณฑ์ จึงไม่เห็นงานเขียนทางประวัติศาสตร์ตามแบบที่ตนรู้จัก

งานเขียนประวัติศาสตร์ตามความหมายของนักวิชาการตะวันตกเหล่านั้น จะต้องเป็นงานที่อธิบายเหตุการณ์สำคัญๆ หรือพฤติกรรมของบุคคลสำคัญในอดีต หาเหตุและผล หาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่างๆ และสร้างภาพอดีตให้คนในยุคเดียวกับผู้เขียนประวัติศาสตร์เข้าใจ หรือในอีกแง่หนึ่งประวัติศาสตร์ต้องเป็นการสืบสวนค้นคว้าหาข้อเท็จจริง ต้องไต่สวนและมีการวิพากษ์หลักฐาน และเป็นประวัติศาสตร์การเมือง เช่นงานประวัติศาสตร์ของเฮโรโดตัส (Herodotus) และธูซิดิดีส (Thucydides) นักประวัติศาสตร์ชาวกรีกโบราณ หรือไม่มีงานเขียนของลิวิ (Livy) หรือ แทคซิทัส (Tacitus) นักประวัติศาสตร์ชาวโรมัน แต่ทว่าวรรณคดีสันสกฤตอินเดียเท่าที่พวกเขาพบ ไม่มีการเขียนตามวิธีการนี้ มีแต่ตำนานเรื่องเล่า เรื่องอุกนิหารที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ธรรมชาติ และการเรียงลำดับพระนามกษัตริย์ราชวงศ์ต่างๆ กษัตริย์บางพระองค์มีชีวิตยืนยาวถึง 200-300 ปี ซึ่งไม่น่าเป็นไปได้ ในตอนแรกนักวิชาการชาวตะวันตกจึงไม่ยอมรับว่ายินเดียโบราณมีงานเขียนทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ มีแต่ตำนานเรื่องราวเหลวไหล และกล่าวหาว่า สังคมอินเดียโบราณนั้นขาดสำนึกทางประวัติศาสตร์

ในเวลาต่อมา นักประวัติศาสตร์อินเดียและนักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกจำนวนหนึ่งได้แย้งว่าในสังคมทุกสังคมต้องมีจารีตในการเขียนประวัติศาสตร์ของตนเอง ไม่ควรยึดเอาคำจำกัดความประวัติศาสตร์ของชาวตะวันตกมาเป็นแม่แบบ เจมส์ ทอด (James Tod) ที่ศึกษาเรื่องราวของราชสถานจากตำนานและพงศาวดารเก่าๆ เป็นคนหนึ่งที่ตั้งข้อสังเกตว่า

คนที่คาดหวังให้ชาวฮินดูเขียนงานที่มีลักษณะแบบเดียวกับงานประวัติศาสตร์ของกรีกและโรมันนั้นทำผิดพลาดมาก เพราะมองข้ามลักษณะเฉพาะของชาวฮินดูที่แตกต่างจากชนชาติอื่นๆ เขาเห็นว่า งานเขียนประวัติศาสตร์ของชาวฮินดูก็เหมือนกับปรัชญา กวีนิพนธ์ และสถาปัตยกรรมของฮินดู คือ มีลักษณะเฉพาะของตนเองที่เปี่ยมด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์²

นักประวัติศาสตร์ฮินดูรุ่นใหม่ที่ค้นคว้าวิจัยงานเขียนสมัยโบราณอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง ทั้งที่เขียนเป็นภาษาสันสกฤต ปรากฤต บาลี สิงหล และภาษาพื้นเมืองอื่นๆ ต่างมีความเห็นว่า การบันทึกเรื่องราวในอดีต ค่านิยม ความคิด ประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชน เผ่าพันธุ์หรือศาสนา ที่มีร่วมกันนั้นในสังคมฮินดูโบราณมีปรากฏอยู่อย่างแน่ชัด มีรูปแบบเป็นของฮินดูเอง แตกต่างไปจากแบบกรีก การจดจำเรื่องราวในอดีตของสังคมร่วมกัน การเลือกสรรเหตุการณ์ต่างๆ ที่สำคัญต่อสังคมใดสังคมหนึ่ง จดจำไว้ในกรอบของการลำดับเวลา และนำเสนอในรูปแบบที่ตอบสนองความต้องการของสังคมนั้นๆ ก็ถือว่าเป็นการบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามกรอบความคิดแบบตะวันตก³

โรมิลา ทาปาร์ (Romila Thapar) นักประวัติศาสตร์ฮินดูผู้มีชื่อเสียงยืนยันว่า “แต่ละสังคมต่างมีแนวคิดเรื่องอดีต และดังนั้นไม่มีสังคมใดที่ควรจะถูกกล่าวหาว่า เป็นสังคมไร้สำนักทางประวัติศาสตร์ (a-historical)”⁴ งานเขียนทางประวัติศาสตร์ของฮินดูโบราณนั้นอยู่ใน

² James Tod, *Annals and Antiquities of Rajasthan or the Central and Western Rajput State of India*, (Delhi: Low Price Publications, 1990) Vol. 1 Introduction, pp. xiv-xv.

³ G.P. Singh, *Ancient Indian Historiography Sources and Interpretations*, pp. 2-3.

⁴ Romila Thapar, “The Tradition of Historical Writing in Early India,” in *Ancient Indian Social History*, (New Delhi: Orient Longman, 1978), p. 268.

รูปของปฺราณะ มหาภาพยฺ ชีวประวัติ และงานเขียนประเภทพงศาวดาร ที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันตามแต่ละแคว้น เป็นงานรังสรรค์ของนักเขียน ผู้รู้ชาวฮินดู พุทธ และเซน ที่ต่างต้องการบันทึกเรื่องราวที่สำคัญในสมัย ก่อนหน้าและสมัยของตนเองไว้ให้แก่คนรุ่นหลังได้รับรู้

ในเวลาต่อมา เมื่ออินเดียได้ปฏิสัมพันธ์กับอารยธรรมอื่นๆ ประวัติศาสตร์นิพนธ์อินเดียจึงได้พัฒนาไปตามแนวทางสากลมากขึ้น ด้วย อิทธิพลจากโลกอิสลามและโลกตะวันตก ทำให้เกิดผลงานที่มีรูปแบบ ลักษณะเนื้อหาและวิธีการเขียนที่แตกต่างไปจากจาริตเดิม การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้จำกัดอยู่แต่วิธีการทางประวัติศาสตร์ หากได้ครอบคลุมไปถึง กลุ่มผู้ใช้ผู้อ่านที่เคยอยู่ในหมู่ชนชั้นสูง ก็จะขยายวงกว้างออกไปสู่ผู้มีการ ศึกษาทั่วไปที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นในสมัยที่อังกฤษเข้ามาปกครองอินเดียใน คริสต์ศตวรรษที่ 19 และ 20

ยิ่งในสมัยการเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ งานเขียนทางประวัติศาสตร์ทวีความสำคัญขึ้นในสังคมชาวอินเดีย ผู้ต้องการค้นหารากเหง้าและ อดีตของตนเอง เพื่อยืนยันถึงความเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่และควรค่าแก่การฟื้นฟู กลับขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

